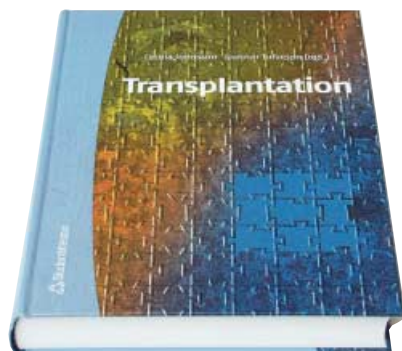

Efterlängtat bok om svensk transplantation idag

Cecilia Johnsson, Gunnar Tufvesson (red). **Transplantation**. 408 sidor. Studentlitteratur, 2002. ISBN 91-44-04084-9.

Recensent: Margareta Linder, överläkare, njurmedicin, Falu lasarett.

■ År 1971 utkom »Transplantationskirurgi« av Sven-Erik Bergentz och Flemming Kissmeyer-Nielsen. Det var tidigt i den kliniska transplantationsverksamheten. Den första njurtransplantation i Sverige hade utförts 1964, men acceptabla resultat avseende övriga organ skulle dröja fram till 1980-talet och introduktionen av Sandimmun. Ändå omfattar boken lever-, hjärt- och lungtransplantation med indikationer och teknik!

De senaste 15 åren har verkligheten hunnit ifatt, och transplantation av njure, lever, hjärta och lungor är idag etablerad behandling vid terminal organsvikt. Den nu utkomna boken, som beskriver svensk transplantation idag, är efterlängtat.

Fördelen med en svensk bok är uppenbar redan i historiken, där bland andra två av våra stora profiler beskriver utvecklingen – Sven-Erik Bergentz, om njurtransplantation, och C G Groth, om levertransplantation.

Medicin, etik och juridik

De 20 kapitlen omfattar olika aspekter på ämnet. Förutom de rent medicinska finns författningar, donation, etik och den personliga upplevelsen för donator och recipient belysta. De flesta svenska transplantationscentra är representerade bland författarna.

Immunologi, immunsuppressiv behandling och transplantationspatologi har fått egna kapitlen, liksom långtidskomplikationer, Scandiatransplant och principerna för fördelning av organ och organförvaring.

Knappt hälften av boken omfattas av

de organspecifika kapitlen. Upplägget i rubriker och tabeller är likartat, men författarna har haft friheten att beskriva verksamheten med utgångspunkt i sin egen enhet.

Intresset för pankreas är åter större, sedan man utöver förbättrad livskvalitet även visat ökad patientöverlevnad. Öceller kan möjligen få ett genombrott enligt Edmontonprogrammet.

Tunntarmstransplantation är en ännu ej etablerad behandlingsform med stora immunologiska problem.

Kapitlet om organtransplantation hos barn är skrivet av finska kolleger och redogör för de speciella problem som finns operationstekniskt, medicinskt och psykologiskt. Vid benmargstransplantation – hematopoetisk stamcellstransplantation – är det transplantatet som är immunologiskt aktivt med de speciella problem som detta innebär.

Etikavsnittet är spännande att läsa och utmanar etablerade sanningar och författningar. Hur ska vi prioritera? Får man vårda någon med syfte organdonation? Är det fel att köpa och sälja organ?

Bristen på donatorer är ett stort problem, som innebär att patienter avlider i väntan på nytt organ. Svårast är det för barnen, där det krävs ett lagom litet organ. Möjligheten till levande donator har därför utvidgats från enbart njure till leversegment och i USA även lunglob. Jämfört med njurdonation innebär det större ingrepp med en potentiellt större risk. Det behövs andra alternativ, och boken avslutas med ett intressant kapitel om xenotransplantation.

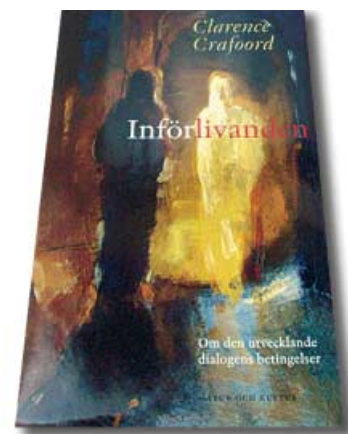
Förmedlar baskunskaper

Enligt redaktörerna är boken tänkt att spegla verksamheten i Sverige och förmedla baskunskaper inom området. Målgruppen är studenter, forskarstuderande och andra som arbetar inom transplantationsområdet. Jag tycker att man lyckats väl i sin målsättning. Boken är lättläst – möjligen med undantag av immunologikapitlet. Faktarutor och tabeller ger friare text. Eftersom kapitlen är fristående förekommer en del upprepningar främst vad gäller infektionskomplikationer. De som inte är organspecifika skulle i stället kunna samlas i ett eget större kapitel med utrymme för modern diagnostik och vaccinationer.

Samlad uppdatering

En aktuell bok om transplantation i Sverige har hittills saknats. Boken redogör för verksamheten idag med utblick mot framtiden, svenska författningar och synsätt, vilket är en viktig del i en verk-

samhet som starkt berör våra djupaste värderingar. Med den snabba utvecklingen får vi hoppas på en fortsättning med nya upplagor framöver. Man kan då passa på att inkludera vävnadstransplantation. Förutom för studenter fyller boken en uppgift som samlad uppdatering på alla enheter där transplanterade patienter kontrolleras.

Försoning med de neuropsykiatriska attityderna

Clarence Crafoord. **Införlivanden. Om den utvecklande dialogens betingelser**. 285 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 2001. Pris 327 kr. ISBN 91-27-08528-7.

Recensent: David Eberhard, ST-läkare i psykiatri, S:t Görans sjukhus, Stockholm.

■ Clarence Crafoord antar i sin nya bok »Införlivanden« en försonande hållning till de neuropsykiatriska attityderna han bekämpat genom livet. I ett självvransskande sista kapitel förklarar han sitt eget agerande med att han kanske »förvirrats av 1968-årens politiserande revolt«. Såväl i den inledande ansatsen som i detta slutkapitel resonerar Crafoord nyanserat och klokt.

Omprövning av teorier

Att neurovetenskap, beteendevetenskap och psykologi måste sammanfogas inom ramen för psykiatri är en övertygelse som kloka utövare av yrket haft med sig under hela 1900-talet. Däremot måste all form av teoribildning successivt bedömas kritiskt. I takt med att modern psykologi antikverat gamla föreställningar och allmänheten äntligen börjat bli av med sina felaktiga fördomar angående farmakologiska behandlings-